

ОСОБЛИВОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ НА ПРИКЛАДІ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ

©2019 ДОЛБНЄВА Д. В.

УДК 343.98
JEL: E60; H19; O17

Долбнєва Д. В. Особливості та результати проведення фінансових розслідувань економічних злочинів на прикладі Західного регіону

Метою статті є дослідження особливостей і ключових аспектів проведення фінансових розслідувань економічних злочинів, аналіз результатів проведених фінансових розслідувань та контрольно-перевірочних заходів в Україні та її Західному регіоні зокрема, а також визначення перспектив створення Служби фінансових розслідувань в Україні. Розглянуто сутність поняття «економічні злочини» та «фінансові розслідування». За результатами аналізу проведення фінансових розслідувань економічних злочинів по Україні виявлено, що у 2017 р. відбулося зростання кількості економічних злочинів у сфері господарської діяльності, направлених до суду адміністративних протоколів про порушення антикорупційного законодавства, обвинувальних актів за правопорушеннями з ознаками кримінальної корупції, а також розслідуваних справ за зловживаннями владою або службовим становищем (кримінальна корупція). Проаналізовано основні результати роботи територіального органу Держаудитслужби у Західному регіоні, показники контрольно-перевірочної роботи Департаменту податкового та митного аудиту Державної фіскальної служби України областей Західного регіону за 2015–2017 рр., а також надходження справ і матеріалів до місцевих загальних судів Західного регіону протягом 2016–2017 рр. Перспективами подальших досліджень є визначення напрямків підвищення ефективності проведення фінансових розслідувань органами державної влади, розробка механізму функціонування служби фінансових розслідувань в Україні.

Ключові слова: Держаудитслужба, Державна фіскальна служба, економічні злочини, правоохоронні органи, контрольно-перевірочна робота, служба фінансових розслідувань, фінансові розслідування.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-3-292-301>

Рис.: 2. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 11.

Долбнєва Деніза Вадимівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8897-8182>

УДК 343.98
JEL: E60; H19; O17

Долбнєва Д. В. Особенности и результаты проведения финансовых расследований экономических преступлений на примере Западного региона

Целью статьи является исследование особенностей и ключевых аспектов проведения финансовых расследований экономических преступлений, анализ результатов проведенных финансовых расследований и контрольно-проверочных мероприятий в Украине и ее Западном регионе в частности, а также определение перспектив создания Службы финансовых расследований в Украине. Рассмотрены сущность понятия «экономические преступления» и «финансовые расследования». По результатам анализа проведения финансовых расследований экономических преступлений по Украине обнаружено, что в 2017 г. произошел рост количества экономических преступлений в сфере хозяйственной деятельности, направленных в суд административных протоколов о нарушении антикоррупционного законодательства, обвинительных актов по правонарушениям с признаками криминальной коррупции, а также расследованных дел по злоупотреблению властью или служебным положением (уголовная коррупция). Проанализированы основные результаты работы территориального органа Держаудитслужбы в Западном регионе, показатели контрольно-проверочной работы Департамента налогового и таможенного аудита Государственной фискальной службы Украины областей Западного региона по 2015–2017 гг., а также поступление дел и материалов в местные общие суды Западного региона в течение 2016–2017 гг. Перспективами дальнейших исследований является определение направлений повышения эффективности проведения финансовых расследований органами государственной власти, разработка механизма функционирования службы финансовых расследований в Украине.

Ключевые слова: Держаудитслужба, Государственная фискальная служба, экономические преступления, правоохранительные органы, контрольно-проверочная работа, служба финансовых расследований, финансовые расследования.

Рис.: 2. **Табл.:** 4. **Библ.:** 11.

Долбнєва Деніза Вадимівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри учета и аудита, Львовский национальный университет имени Ивана Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8897-8182>

UDC 343.98
JEL: E60; H19; O17

Dolbneva D. V. The Peculiarities and Results of Conducting Financial Investigations of Economic Crimes on the Example of the Western Region

The article is aimed at studying the peculiarities and key aspects of financial investigations of economic crimes, analyzing results of the conducted financial investigations and control-verification measures in Ukraine and its Western Region in particular, as well as defining prospects for establishment of the financial investigation service in Ukraine. The essentials of the concepts of «economic crimes» and «financial investigations» are considered. According to the analysis of financial investigations of economic crimes in Ukraine, it was found that in 2017 there was an increase in the number of economic crimes in the sphere of economic activity, directed to the Court of administrative Protocols concerning violation of the anti-corruption legislation, indictments on offences with signs of criminal corruption, as well as investigated cases of abuse of power or official position (criminal corruption). The main results of work by the territorial body of the Derzhadytshluzhba in the Western Region, indicators of the control and inspection work of the Department of Tax and Customs Audit of the State fiscal service of Ukraine of the Western Region in 2015–2017, as well as the receipt of cases and materials to the local general courts of the Western Region during the period of 2016–2017 are analyzed. Prospects for further research are determining the ways of improving the efficiency of financial investigations by the State bodies, developing a mechanism for the financial investigation service in Ukraine.

Keywords: Derzhadytshluzhba, State fiscal service, economic crimes, law enforcement bodies, control and inspection work, financial investigations service, financial investigations.

Fig.: 2. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 11.

Dolbneva Deniza V. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8897-8182>

Недосконалість ринкової економіки, кризові прояви створили в Україні сприятливі умови для поширення та активізації кримінально-тіншової діяльності (економічної злочинності), яка формує «паралельну» економіку, перешкоджає зростанню добробуту населення, загрожує існуванню підприємництва в Україні та її самої як держави. В умовах сьогодення економічна злочинність визначає характер і напрям реформ як у сфері економіки, так і у сфері державотворення й системі правоохоронної діяльності.

Аналіз процесів, що відбуваються в економіці нашої держави на сучасному етапі розвитку фінансово-економічних відносин, свідчить про проникнення інтересів криміналітету у сферу економіки, а також про те, що діапазон економічних злочинів розширюється від звичайного розкрадання державного майна до великомасштабних афер і до встановлення контролю за цілими галузями національної економіки (паливно-енергетичний комплекс, нерухомість, значні бюджетні активи, експортні операції тощо).

Питанням суті та аналізу економічних злочинів, фінансових розслідувань у різний час присвячували свої праці такі науковці, як О. Алексєєв, В. Білоус, М. Бойко, М. Бучко, Б. Волженкін, К. Гуцалова, О. Дементьєва, А. Долгова, О. Кальман, В. Коваленко, В. Корж, С. Кравчук, С. Кряковцева, Б. Кузьменко, О. Литвак, С. Мазур, А. Медведєв, М. Мельник, І. Озерський, П. Панченко, В. Пововаров, В. Попович, Е. Сатерленд, Б. Свенсон, Є. Стрельцов, О. Титаренко, А. Яковлев.

Та незважаючи на досить високий рівень інтенсивності використання у фаховій літературі та на практиці поняття «фінансові розслідування», для вітчизняної науки на сьогодні відчувається нестача досліджень не лише у сфері застосування даного поняття, його предмету, суб'єктів, методик та методології, а й щодо визначення сутності категорії. Все це негативно впливає на стан, якість і результативність проведення фінансових розслідувань економічних злочинів в країні та її регіонах.

Метою статті є дослідження особливостей та ключових аспектів проведення фінансових розслідувань економічних злочинів, аналіз результатів проведених фінансових розслідувань та контрольно-перевірочних заходів органами державної влади (Державною фіскальною службою, Держаудитслужбою, Генеральною прокуратурою, Національною поліцією) в Україні та її Західному регіоні зокрема, а також визначення перспектив створення Служби фінансових розслідувань в Україні.

Вчинення злочинів у сфері економіки становлять реальну небезпеку країні в цілому, її регіонам та окремим громадянам, оскільки розвиток економіки забезпечує існування та розвиток суспільства. Для чіткого розуміння економічних злочинів та напрямків їх впливу на стан економіки як окремого суб'єкта господарювання, так і держави в цілому розглянемо підходи фахівців до визначення їх сутності.

О. Яковлев рівнозначно використовує поняття «економічні злочини» і «злочини у сфері економіки». Він вважає, що економічні злочини (наприклад, розкрадання, крадіжки, хабарництво) – це злочини корисливі, майнові, та, разом з тим, це злочини у сфері економіки. Також він зазначає, що економічна злочинність – це сукупність корисливих зазіхань на власність, порядок управління народним господарством, що вчинюються особами, які виконують певні функції у системі економічних відносин [11].

Досить широке та змістовне визначення економічних злочинів дав О. Титаренко, який запропонував під економічними злочинами розуміти умисні корисливі злочини, що вчинюються у сфері економіки службовими та іншими особами, які включені в систему економічних відносин і посягають на ці відносини, а також на порядок управління економікою в різних галузях господарства, заподіюючи при цьому шкоду економічним інтересам громадян, суб'єктів господарювання та держави [9].

Чітке і найбільш вдале, на нашу думку, визначення поняття «економічні злочини» запропонувала у своїх працях О. Дементьєва, яка розглядає «економічні злочини» як протиправну діяльність, що завдає шкоди економічним інтересам держави в цілому, приватному підприємництві й окремим громадянам, постійно і систематично здійснюється з метою збагачення в межах і під прикриттям законної економічної діяльності як фізичними, так і юридичними особами» [1].

До основних економічних злочинів відносять ті, які вчиняються безпосередньо з метою заволодіння чужими коштами чи іншим майном.

Згідно з Кримінальним кодексом України (ККУ) основними економічними злочинами є: шахрайство, заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем. Вторинними економічними злочинами є ті, що безпосередньо не надають матеріальної вигоди злочинцю, однак є способом вчинення основного злочину чи його приховування. До цього виду економічних злочинів належать: легалізація (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом, а також фіктивне підприємництво [7].

Ефективне виявлення і розслідування фінансових та економічних злочинів, які тісно між собою взаємопов'язані, потребує спеціалізованого аналізу фінансової інформації, що здійснюється за особливою методикою, яка в розвинених країнах отримала назву «фінансові розслідування».

Е. А. Кондратьєва і А. Р. Горюнов під фінансовими розслідуваннями як процесуальною діяльністю розуміють «сбор, всестороннее рассмотрение, изучение существенных обстоятельств совершенного нарушения в сфере денежных отношений, возникающих в процессе распределения и перераспределения

стоимости валового общественного продукта и части национального богатства в связи с формированием, распределением и использованием фондов денежных средств» [6].

На думку Голови Комітету ВРУ з питань податкової та митної політики Ніни Южаніної, суть фінансових розслідувань полягає у фіксації фінансового сліду у вигляді фінансової інформації, котрий наявний у складі всіх корисливих злочинів – грабежах, розбої, шахрайстві та навіть замовному вбивстві. Усі ці правопорушення належать до підслідності різних правоохоронних органів України. Навіть легалізація незаконно отриманих прибутків від наркоторгівлі є об'єктом фінансового розслідування, проведення якого належить до компетенції Національної поліції [8].

Головною метою фінансового розслідування є виявлення та документування фактів руху грошових коштів під час здійснення злочинної діяльності, зв'язків між джерелами походження грошових коштів і тим, коли вони були одержані та де зберігаються, що може стати доказом і джерелом інформації про злочинну діяльність [10].

На сучасному етапі організації фінансово-економічних відносин фінансові розслідування можуть проводити як уповноважені державні органи, так і приватні організації. Тобто суб'єктами фінансових розслідувань є як представники органів державної влади, так і суб'єкти приватного сектора економіки, зокрема консалтингові компанії, компанії з надання послуг форензіку.

В Україні на сьогодні розслідуванням злочинів, що спрямовані проти інтересів держави у сфері фінансів і суміжних сферах, займаються чотири правоохоронні органи:

1. Податкова міліція.
2. Департамент захисту економіки Національної поліції.
3. Департамент контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері економічної безпеки Служби безпеки України.
4. Слідчі органи прокуратури (які де-юре втрапили ці повноваження, але продовжують здійснювати слідчі функції).

Діяльність правоохоронних органів, які ведуть боротьбу з економічною злочинністю, характеризується специфічними завданнями, реалізація яких повинна відповідати певній адміністративній процедурі по забезпеченню всебічності та об'єктивності при прийнятті ними висновків і рішень. При цьому необхідно враховувати, що [9]:

1) початок діяльності правоохоронних органів у кожному випадку повинен мати підстави – повідомлення про вчинення злочинів у сфері економіки або іншого правопорушення, необхідність їх попередження чи викриття;

2) правоохоронну діяльність по боротьбі з економічною злочинністю можуть здійснювати тільки особи, які перебувають на службі в правоохоронних органах, мають спеціальну, переважно юридичну або економічну освіту;

3) правоохоронні органи здійснюють свою діяльність по боротьбі з економічною злочинністю тільки на основі закону в установленій процесуальній формі;

4) рішення правоохоронних органів у всіх випадках реалізується через заходи юридичного впливу, які базуються на законі та є такими, що відповідають обставинам вчинення дії (або бездіяльності), якими мотивується втручання цих органів;

5) усі пов'язані зі злочинами й іншими правопорушеннями рішення правоохоронних органів, які суттєво обмежують права і свободи громадян або зачіпають інтереси держави, державних, громадських або приватних організацій, можуть бути оскаржені в установленому законом порядку.

Тепер більш детально зупинимось на стані та результатах проведення фінансових розслідувань економічних злочинів в Україні та Західному регіоні протягом останніх років.

На сьогодні порівняно з іншими видами злочинної діяльності питома вага економічних злочинів у загальній структурі злочинності не перевищує 10%. На жаль, ці дані відображають не лише активність чи результативність діяльності окремих правоохоронних органів із виявлення та фіксування економічних злочинів, але й свідчать про значні факти корисливо-протиправної діяльності суб'єктів господарювання.

Протягом 2017 р. у сфері захисту економічних інтересів держави, запобігання розтраті бюджетних коштів та виведення їх у «тінь» міжрегіональними підрозділами захисту економіки Національною поліцією викрито понад 8,8 тис. кримінальних правопорушень економічної спрямованості, з яких 588 – пов'язані зі збитками понад 100 тис. грн і 133 – збитки по кожному з яких перевищують 1 млн грн. При цьому за закінченими кримінальними провадженнями на 98% забезпечено відшкодування спричинених збитків [2].

Окремі показники з розкриття економічних злочинів в Україні за 2016–2017 рр. розглянуто на *рис. 1*.

Як бачимо з *рис. 1*, у 2017 р. відбувається зростання кількості економічних злочинів у сфері господарської діяльності – на 411 од., або 36,21%, у сфері службової діяльності – на 1 667 од., або на 38,86%, і тих, що пов'язані з використанням бюджетних коштів, – на 1 055 од., або на 43,08%.

У 2017 р. працівниками підрозділів захисту економіки Національної поліції після проведення аналізу на наявність порушень законодавства в ініціативному порядку відмінено 1650 конкурсних торгів

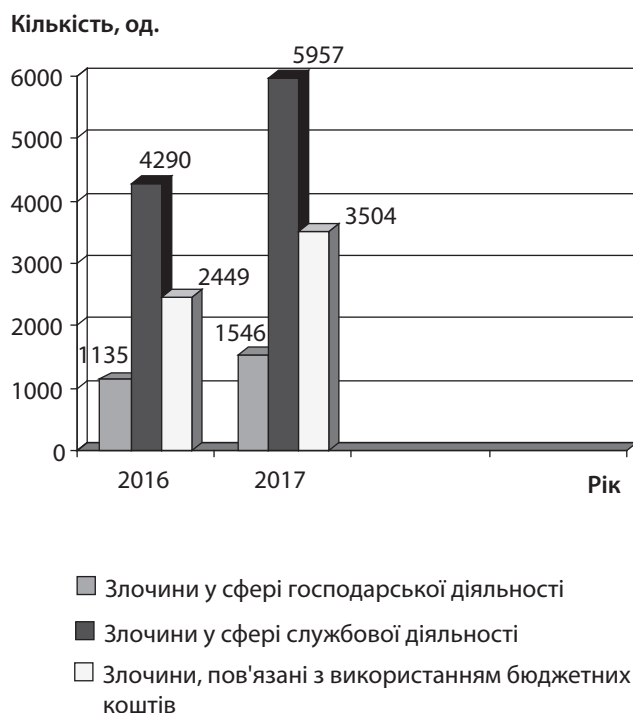

Рис. 1. Показники розкриття економічних злочинів в Україні протягом 2016-2017 рр.

Джерело: побудовано за даними [2].

у сфері охорони здоров'я, освіти, паливно-енергетичному комплексі, житлово-комунальному господарстві, придбання товарів, робіт та послуг, які планувалося здійснити на загальну суму майже 19 млрд грн. Таким чином, вдалося запобігти привласненню бюджетних коштів на орієнтовну суму 4–5 млрд грн. Завдяки вжитим заходам з протидії корупції більше, ніж на чверть, порівняно з 2016 р., виявлено фактів хабарництва. Загальна сума задокументованих хабарів становить понад 45 млн грн [2].

Інформацію щодо спрямованих до суду і розслідуваних справ у сфері економічних злочинів в Україні за 2016–2017 рр. наведено на рис. 2.

Виходячи з наведених на рис. 2 даними бачимо, що у 2017 р. порівняно з 2016 р. у 3,56 разу більше спрямовано до суду адміністративних протоколів про порушення антикорупційного законодавства; у 1,66 разу більше – обвинувачувальних актів за правопорушеннями з ознаками кримінальної корупції.

Рис. 2. Кількість спрямованих до суду і розслідуваних справ у сфері економічних злочинів в Україні протягом 2016–2017 рр.

Джерело: побудовано за даними [2].

ції, а також у 1,72 разу більше розслідувано справ за зловживаннями владою або службовим становищем (кримінальна корупція).

Аналіз структури економічних злочинів в Україні показав, що найбільш криміналізованою галуззю є бюджетна сфера (кількість злочинів, вчинених із використанням бюджетних коштів, перевищує інші пріоритетні напрями).

На прикладі Західного офісу Державної аудиторської служби України було проаналізовано основні показники роботи територіального органу Держаудитслужби в Західному регіоні за 2015–2017 рр. (табл. 1).

Як бачимо з даних табл. 1, з кожним роком відбувається значне скорочення кількості проведених ревізій і перевірок: у 2017 р. порівняно з 2015 р. на 592 од. (або 47,74%) і на 250 (або на 27,84%) порівняно з 2016 р. зменшилася кількість ревізій фінансово-господарської діяльності, перевірок державних закупівель та комісійних перевірок; у 2017 р. порівняно з 2015 р. на 542 од. (або на 46,52%) і на 240 од. (або на 27,81%) порівняно з 2016 р. зменшилася кількість перевірених підприємств, установ та організацій.

Також у 2017 р. відбувається суттєве скорочення виявлених порушень щодо недоотримання фінан-

сових ресурсів: на 23085,07 тис. грн (на 11,09%) порівняно з 2015 р. і на 396067,27 тис. грн (на 68,15%) порівняно з 2016 р.

Зменшення кількості перевірених об'єктів і зменшення кількості виявлених незаконних і нецільових витрат, нестач грошових коштів, порушень не свідчить про покращення фінансової дисципліни, а вказує на неефективність організації планових перевірок на рівні Держаудитслужби і недосконалість економічного механізму господарювання.

Водночас у 2017 р. порівняно з 2016 р. відбулося збільшення надходжень фінансових ресурсів за результатами перевірок: на 11621,89 тис. грн (або на 26,03%). Також у 2017 р. порівняно з 2016 р. збільшується обсяг виявлених фінансових порушень, що призвели до незаконних, нецільових витрат і недостач: на 172830,66 тис. грн (або на 37,96%); але, порівнюючи з 2015 р., даний показник значно менший – на 913045,15 тис. грн (відбулося скорочення на 59,25%).

Позитивним показником роботи Західного офісу Держаудитслужби протягом усіх трьох років є обсяги відшкодування незаконних і нецільових витрат, недостач: у 2017 р. порівняно з 2015 р. відбулося зростання показника на 29610,38 тис. грн (на 18,34%), а порівняно з 2016 р. – на 79250,11 тис. грн (на 70,90%).

Таблиця 1

Узагальнені показники роботи Західного офісу Держаудитслужби за 2015–2017 рр.

Показник	Рік			Відхилення (+/-)			
	2015	2016	2017	Абсолютне		Відносне, %	
				2017/2015	2017/2016	2017/2015	2017/2016
Проведено ревізій фінансово-господарської діяльності, перевірок державних закупівель та комісійних перевірок	1240	898	648	-592	-250	-47,74	-27,84
Перевірено підприємств, установ, організацій	1165	863	623	-542	-240	-46,52	-27,81
Виявлено порушень щодо недоотримання фінансових ресурсів, тис. грн	208171,12	581153,32	185086,05	-23085,07	-396067,27	-11,09	-68,15
Забезпечено надходження фінансових ресурсів, тис. грн	74285,97	44640,71	56262,60	-18 023,37	+11 621,89	-24,26	+26,03
Виявлено фінансових порушень, що призвели до незаконних, нецільових витрат і недостач, тис. грн	1541116,55	455240,74	628071,40	-913045,15	+172830,66	-59,25	+37,96
Відшкодовано незаконних і нецільових витрат, недостач, тис. грн	161413,77	111774,04	191024,15	+29 610,38	+79 250,11	+18,34	+70,90

Джерело: складено за даними [4].

Велика частка порушників у загальній кількості перевірених установ і негативна динаміка відшкодування завданих державі збитків свідчить про необхідність посилення контролю та покращення фінансово-бюджетної дисципліни шляхом удосконалення роботи органів Держаудитслужби і застосування до порушників більш жорстких економічних санкцій.

З метою визначення динаміки таких показників, як: кількість перевірених установ і організацій (у тому числі тих, в яких виявлено фінансові порушення, обсяги недоотриманих фінансових ресурсів, незаконні і нецільові витрати ресурсів, недостачі ресурсів), а також кількість установ та організацій, в яких були виявлені дані порушення за результатами контрольних заходів Західного офісу Державної аудиторської служби України в бюджетних установах та організаціях за 2015–2017 рр., побудовано аналітичну табл. 2.

З наведених у табл. 2 даних можемо зробити висновок, що у 2017 р. відбулося зменшення як кількості перевірених установ і організацій (на 395 од. порівняно з 2015 р. і на 195 од. порівняно з 2016 р.), так і кількості установ і організацій, в яких виявлено фінансові порушення (на 359 од. порівняно з 2015 р. і

на 182 од. порівняно з 2016 р.). У цей рік відбувається зростання суми недоотриманих фінансових ресурсів: на 3749,16 тис. грн, або на 27,62% порівняно з 2015 р. і на 4905,95 тис. грн, або на 39,50% порівняно з 2016 р.

У 2017 р. зростає кількість виявлених незаконних витрат ресурсів у загальній сумі: на 116380,85 тис. грн порівняно з 2015 р. (59,70%) і на 125202,15 тис. грн (67,27%) порівняно з 2016 р. Причому кількість установ та організацій, по яких було виявлено дані порушення, навпаки, зменшується на 348 од. і 169 од. відповідно.

Протягом досліджуваного періоду зменшується кількість установ та організацій, по яких було виявлено нецільові витрати ресурсів: на 59 од. (67,82%) у 2017 р. порівняно з 2015 р. і на 34 од. (54,84%) порівняно з 2016 р. Позитивною є тенденція до скорочення обсягів виявлених нецільових витрат ресурсів у 2017 р.: на 14329,67 тис. грн (63,25%) порівняно з 2015 р. і на 8985,70 тис. грн (51,91%) порівняно з 2016 р. Хоча це може свідчити не лише про покращення фінансово-бюджетної дисципліни, але і про неефективність проведених контрольних заходів органами Держаудитслужби.

Таблиця 2

Результати контрольних заходів Західного офісу Державної аудиторської служби України у бюджетних установах та організаціях за 2015-2017 рр.

Показник	Рік			Абсолютне		Відносне, %	
	2015	2016	2017	2017/2015	2017/2016	2017/2015	2017/2016
	Перевірено установ і організацій	780	580	385	-395	-195	-50,64
Кількість установ і організацій, в яких виявлено фінансові порушення (всього)	715	538	356	-359	-182	-50,21	-33,83
Недоотримано фінансових ресурсів	13575,60	12418,81	17324,76	+3749,16	+4905,95	+27,62	+39,50
Виявлено незаконних витрат ресурсів							
– кількість установ, організацій	661	482	313	-348	-169	-52,65	-35,06
– тис. грн	194 935,06	186 113,76	311 315,91	+116 380,85	+125202,15	+59,70	+67,27
Виявлено нецільових витрат ресурсів							
– кількість установ, організацій	87	62	28	-59	-34	-67,82	-54,84
– тис. грн	22655,41	17311,44	8325,74	-14329,67	-8985,70	-63,25	-51,91
Виявлено недостач ресурсів							
– кількість установ, організацій	152	77	56	-96	-21	-63,16	-27,27
– тис. грн	48069,97	1225,06	2945,42	-45124,55	+1 720,36	-93,87	+140,43

Джерело: складено за даними [4].

У 2017 р. зменшилася кількість установ та організацій, у яких було виявлено недостачі ресурсів: на 96 од. (63,16%) порівняно з 2015 р. і на 21 од. (27,27%) порівняно з 2016 р. Але у 2017 р. порівняно з 2016 р. відбулося зростання обсягу виявлених недостач ресурсів: на 1720,36 тис. грн, або на 140,43%.

За даними Державної фіскальної служби України проведемо аналіз показників контрольно-перевірочної роботи Департаменту податкового та митного аудиту за 2015–2017 рр. (табл. 3).

- ✦ суттєве утруднення проведення економічних і соціальних реформ в Україні та їх підрив;
- ✦ підвищення імовірності політичної дестабілізації в Україні;
- ✦ перетворення України на кримінально-кланову або тоталітарну державу;
- ✦ кооперування української організованої злочинності;
- ✦ інвестиційна ізоляція України на міжнародному рівні.

Таблиця 3

Показники контрольно-перевірочної роботи Департаменту податкового та митного аудиту Державної фіскальної служби України за 2015–2017 рр. в областях Західного регіону

Показник	Рік			Відхилення (+/-)			
	2015	2016	2017	Абсолютне		Відносне, %	
				2017/2015	2017/2016	2017/2015	2017/2016
Кількість перевірок, результати яких узгоджено, у т. ч.	4994	4346	3994	-1000	-352	-20,02	-8,10
– планових	671	718	840	+169	+122	+25,19	+16,99
– позапланових	4323	3628	3154	-1169	-474	-27,04	-13,07
Сума донарахованих грошових зобов'язань, яка підлягає погашенню, тис. грн, у т. ч.	712542	456120	545860	-166682	+89740	-23,39	+19,67
– по планових перевірках	296153	265834	258703	-37450	-7131	-12,65	-2,68
– по позапланових перевірках	416389	190286	287157	-129232	+96 871	-31,04	+50,91

Джерело: складено за даними [5].

Виходячи з наведених у табл. 3 даних бачимо, що у 2017 р. відбувається скорочення кількості перевірок, результати яких було узгоджено: на 1000 од. порівняно з 2015 р. і на 352 од. порівняно з 2016 р. У 2017 р. спостерігається збільшення суми донарахованих грошових зобов'язань, яка підлягає погашенню, – на 89740 тис. грн (або на 19,67%). Дане зростання відбулося за рахунок збільшення сум донарахованих грошових зобов'язань за результатами позапланових перевірок (на 96871 тис. грн).

Стан з надходження справ і матеріалів до місцевих загальних судів Західного регіону протягом 2016–2017 рр. наведено в табл. 4.

ВИСНОВКИ

Таким чином, аналіз особливостей та результатів проведення фінансових розслідувань економічних злочинів в Україні в цілому та в Західному регіоні зокрема та прогнозування подальшого розвитку даної сфери діяльності органів державної влади свідчать, що послаблення боротьби з економічною злочинністю в сучасних умовах може призвести до таких негативних наслідків:

Виходячи з цього та з огляду на потребу високопрофесійного управління з боку держави у сфері фінансово-економічних відносин, з метою підвищення прозорості, ефективності й результативності державного фінансового контролю варто створити єдиний орган – Службу фінансових розслідувань України (фінансову поліцію), що дозволить усунути дублювання функцій правоохоронних і фіскальних органів у сфері боротьби з економічними правопорушеннями. У процесі діяльності СФР може взаємодіяти з правоохоронними й іншими органами державної влади.

Водночас створення СФР в Україні без довіри до влади та державних установ не має жодної перспективи та може призвести лише до додаткового витрачання коштів платників податків на реструктуризацію та збільшення витрат на «супроводження» підприємницької діяльності. Не можна створювати СФР без чіткого розуміння самої системи економічної безпеки держави, визначення взаємозв'язків між її елементами й тієї нової якості, яка повинна утворитися в разі функціонування даної системи в цілому. ■

Таблиця 4

Надходження справ і матеріалів до місцевих загальних судів Західного регіону протягом 2016–2017 рр.

№ з/п	Область (регіон)	Справ і матеріалів кримінального судочинства				Справ і матеріалів адміністративного судочинства				Справ і матеріалів цивільного судочинства			
		2016 р.		2017 р.		2016 р.		2017 р.		2016 р.		2017 р.	
		Усього	У тому числі справ	Усього	У тому числі справ	Усього	У тому числі справ	Усього	У тому числі справ	Усього	У тому числі справ	Усього	У тому числі справ
A	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Волинська	17 264	2 451	21 055	2 828	4 854	4 331	5 727	4 922	18 042	14 499	17 706	13 868
2	Закарпатська	14 357	2 873	18 318	3 555	2 174	1 426	1 845	1 316	23 580	16 285	21 782	14 952
3	Івано-Франківська	15 859	2 401	16 384	2 749	3 100	2 625	2 810	2 337	21 621	17 580	21 135	17 631
4	Львівська	40 552	6 068	43 611	6 531	4 682	3 513	4 715	3 727	46 979	35 067	43 980	33 700
5	Рівненська	18 135	2 424	19 007	3 176	2 857	2 201	2 878	2 416	19 926	15 761	19 379	15 239
6	Сумська	26 474	3 876	28 610	4 503	2 321	1 869	2 892	2 168	27 381	22 747	28 384	23 576
7	Тернопільська	14 758	2 336	20 169	2 620	2 048	1 647	2 549	2 150	19 704	15 666	18 805	15 363
8	Чернівецька	10 795	2 090	11 376	2 379	1 006	826	1 216	973	16 340	13 347	16 137	12 725
	Усього по Західному регіону												
	Усього по Україні	894 042	117 112	954 031	133 113	89 689	64 778	102 847	75 921	1 002 294	754 902	953 316	726 067

Закінчення табл. 4

№ з/п	Область (регіон)	Справ та матеріалів про адміністративні правопорушення				Заяв про перегляд судових рішень адміністративного судочинства за нововиявленими обставинами		Заяв про перегляд судових рішень цивільного судочинства за нововиявленими обставинами		Усього справ і матеріалів		Динаміка надходження справ і матеріалів, %
		2016 р.		2017 р.		2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.	
		Усього	У тому числі справ	Усього	У тому числі справ	2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.	
A	Б	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1	Волинська	16 137	15 650	16 860	16 338	2		36	48	56 335	61 396	9,0
2	Закарпатська	17 606	17 075	16 772	16 268	11	8	70	37	57 798	58 762	1,7
3	Івано-Франківська	14 681	14 412	17 390	17 074	10	2	60	42	55 331	57 763	4,4
4	Львівська	34 291	33 678	37 694	37 082	16	12	182	173	126 702	130 185	2,7
5	Рівненська	15 962	15 298	19 918	19 347	3	1	34	37	56 917	61 220	7,6
6	Сумська	14 747	14 369	16 578	16 040	2		45	43	70 970	76 507	7,8
7	Тернопільська	10 963	10 663	13 315	13 046	3	7	54	35	47 530	54 880	15,5
8	Чернівецька	16 277	15 971	17 692	17 406	1	3	33	18	44 452	46 442	4,5
	Усього по Західному регіоні											
	Усього	669 885	655 334	732 351	716 716	193	193	2 324	1 796	2 658 427	2 744 534	3,2

Джерело: складено за даними [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Дементьева Е. Е. Проблемы борьбы с экономической преступностью в зарубежных странах : дис. ... канд. юрид. наук. М., 1996. 222 с.
2. Звіт про діяльність Національної поліції України за 2017 рік. URL: https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/zvity/Zvit_NPU_2017_text+grafic.pdf
3. Звітні дані Генеральної прокуратури України за 2016–2018 роки. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113287&libid=100820
4. Звітні дані Державної аудиторської служби України за 2015–2017 рр. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
5. Звітні дані Державної фіскальної служби України за 2015–2017 рр. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/kontrolno-perevirochna-robota/>
6. Кондратьева Е. А., Горюнов А. Р. К вопросу о выработке научного определения финансовых расследований. *Вестник Финансовой академии*. 2003. № 1. С. 20–23.
7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III у редакції від 26.02.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
8. Не Служба фінансових розслідувань, а Національне бюро фінансової безпеки, – позиція Южаніної. URL: <https://news.dtkr.ua/law/inspections/50492>
9. Титаренко О. Кримінологічна характеристика та протидія економічним злочинам у вугільній промисловості: монографія. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2008. 196 с.
10. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні: методичні рекомендації / С. С. Чернявський, О. Є. Користін, В. А. Некрасов та ін. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2017. 164 с.
11. Яковлев А. М. Социология экономической преступности. М., 1988. С. 50–52.

REFERENCES

Cherniavskiy, S. S. et al. *Finansovi rozsliduvannia u sferi protyidii lehalizatsii zlochynnykh dokhodiv v Ukraini: metodychni rekomendatsii* [Financial investigations in the area of combat-

ing the legalization of criminal incomes in Ukraine: methodical recommendations]. Kyiv: Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav, 2017.

Dementeva, Ye. Ye. "Problemy borby s ekonomicheskoy prestupnostyu v zarubezhnykh stranakh" [Problems of combating economic crime in foreign countries]: *dis. ... kand. yurid. nauk*, 1996.

Kondrateva, Ye. A., and Goryunov, A. R. "K voprosu o vyrobotke nauchnogo opredeleniya finansovykh rassledovaniy" [On the issue of developing a scientific definition of financial investigations]. *Vestnik Finansovoy akademii*, no. 1 (2003): 20-23.

[Legal Act of Ukraine] (2001). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

"Ne Sluzhba finansovykh rozsliduvan, a Natsionalne biuro finansovoi bezpeky, – pozystsia Yuzhaninoi" [Not the Financial Investigation Service, but the National Bureau of Financial Security, is Yuzhanina's position]. <https://news.dtkr.ua/law/inspections/50492>

Tytarenko, O. *Kryminolohichna kharakterystyka ta protyidii ekonomichnym zlochynam u vuhilnii promyslovosti* [Criminological characteristics and counteraction to economic crimes in the coal industry]. Dnipropetrovsk: DDUVS, 2008.

Yakovlev, A. M. *Sotsiologiya ekonomicheskoy prestupnosti* [Sociology of economic crime]. Moscow, 1988.

"Zvit pro diialnist Natsionalnoi politsii Ukrainy za 2017 rik" [Report on the activities of the National Police of Ukraine for 2017]. https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/zvity/Zvit_NPU_2017_text+grafic.pdf

"Zvitni dani Derzhavnoi audytorskoï sluzhby Ukrainy za 2015-2017 rr." [Reporting data of the State Audit Office of Ukraine for 2015-2017]. <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>

"Zvitni dani Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy za 2015-2017 rr." [Reporting data of the State fiscal service of Ukraine for 2015-2017]. <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/kontrolno-perevirochna-robota/>

"Zvitni dani Heneralnoi prokuratury Ukrainy za 2016-2018 roky" [Reporting data of the General Prosecutor's Office of Ukraine for 2016-2018]. https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113287&libid=100820